

§ 8

Diariennr: KS-2025/00812

Svar på remiss: Nya regler om arv och testamente – bland annat ett testamentsregister i offentlig regi och ett stärkt skydd för efterlevande sambor (SOU 2025:91)

Beslut

Kommunstyrelsen beslutar

att svara på remissen enligt överförmyndarnämndens yttrande.

Ärendebeskrivning

Umeå kommun har fått rubricerad remiss för yttrande.

Stadsledningskontoret har inhämtat yttrande från överförmyndarnämnden (se nedan). Individ- och familjenämnden har också fått remissen men avstår från att yttra sig. Stadsledningskontoret ställer sig bakom överförmyndarnämndens förslag till yttrande.

Yttrande

Inledning

I SOU 2025:91, fortsättningsvis benämnt "betänkandet", lämnas förslag om flera olika ändringar i rätten till arv och testamente och därtill närliggande frågor. Flera av förslagen medför inte någon direkt påverkan på överförmyndarnämnden varvid dessa förslag lämnas utan kommentarer.

Arvsrätt för kusiner

I betänkandet föreslås att en rätt för kusiner att erhålla arv ska införas i 2 kap. 3 § ärvdabalken (ÄB). Om den föreslagna ändringen genomförs kommer överförmyndarnämnden i fler fall än idag behöva förordna god man enligt 11 kap. 2 och 3 §§ föräldrabalken (FB) på grund av jäv hos ordinarie ställföreträdare eller på grund av bortavarande eller okänd

arvinge. Vidare kommer mängden ärenden hos överförmyndarnämnden enligt 15 kap. 3 och 5 §§ FB avseende granskning av redogörelser om varför arvskifte inte skett och samtycke till egendomens fördelning att öka. Antalet ärenden enligt 13 kap. 10 § och 14 kap. 11 § FB om överförmyndarnämndens samtycke till försäljning av fastighet eller bostadsrätt som ingår i dödsbo kommer också att öka. Om den föreslagna ändringen i 15 kap. 6 § FB genomförs kommer även antalet ärenden enligt nyss nämnda lagrum att öka med anledning av att en arvsrätt för kusiner införs. För uppdraget att bevaka den omyndiges eller huvudmannens rätt i dödsbo fattas ett särskilt arvodesbeslut vilket innebär att överförmyndarnämnden kommer behöva handlägga fler ärenden avseende beslut om arvode enligt 12 kap. 16 § FB.

Arvsavstående till förmån för efterlevande sambo

I betänkandet föreslås en ändring av 15 kap. 6 § FB innebärande att förmyndare, gode män och förvaltare ska kunna avstå arv till förmån för en efterlevande sambo om överförmyndaren samtycker till det.

Till skillnad från avstående enligt 3 kap. 9 § ÄB, som avser särkullbarns arvsavstående till förmån för efterlevande make och som i nuläget omfattas av 15 kap. 6 § FB, omfattar möjligheten till arvsavstående enligt förslaget flera olika kategorier av arvingar. I betänkandet saknas uttalanden om vilka omständigheter som i de olika fallen kan motivera att överförmyndaren lämnar sitt samtycke till arvsavståndet. För en effektiv och rättssäker tillämpning anser överförmyndarnämnden i Umeå kommun att förslaget behöver kompletteras med vägledande uttalanden om hur lagrummet ska tillämpas.

Om förslaget genomförs kommer det medföra att omyndiga och huvudmän blir delägare i fler dödsbon eftersom de får en rätt till efter arv i den efterlevande sambons dödsbo. På grund av detta kommer antalet ärenden hos överförmyndarnämnden om förordnande av god man enligt 11 kap. 2 § FB på grund av jäv hos ställföreträdaren att öka. Vidare kommer mängden ärenden hos nämnden enligt 15 kap. 3, 5 och 6 §§ FB avseende granskning av redogörelser om varför arvskifte inte skett, samtycke till egendomens fördelning samt samtycke till avstående av arv att öka. Antalet ärenden enligt 13 kap. 10 § och 14 kap. 11 § FB om överförmyndarnämndens samtycke till försäljning av fastighet eller

bostadsrätt som ingår i dödsbo kommer också att bli fler. För uppdraget att bevaka den omyndiges eller huvudmannens rätt i dödsbo fattas ett särskilt arvodesbeslut vilket innebär att nämnden kommer behöva handlägga fler ärenden avseende beslut om arvode enligt 12 kap. 16 § FB.

Testamentstagares rätt till efterarv

I betänkandet föreslås att en regel införs i 11 kap. 7a § ÄB avseende tolkning av testamenten. Den föreslagna regeln innebär en presumtion om att en testamentstagare ska erhålla en rätt till efterarv i den efterlevande makens dödsbo om testamentet i någon mån inte kunnat verkställas på grund av tillämpning av basbeloppsregeln i 3 kap. 1a § ÄB.

Om förslaget genomförs kommer det medföra att omyndiga och huvudmän blir delägare i fler dödsbon eftersom de får en rätt till efterarv i den efterlevande makens dödsbo. På grund av detta kommer antalet ärenden hos överförmyndarnämnden om förordnande av god man enligt 11 kap. 2 § FB på grund av jäv hos ställföreträdaren att öka. Vidare kommer mängden ärenden hos nämnden enligt 15 kap. 3, 5 och 6 §§ FB avseende granskning av redogörelser om varför arvskifte inte skett, samtycke till egendomens fördelning samt samtycke till avstående av arv att öka. Antalet ärenden enligt 13 kap. 10 § och 14 kap. 11 § FB om överförmyndarnämndens samtycke till försäljning av fastighet eller bostadsrätt som ingår i dödsbo kommer också att bli fler. För uppdraget att bevaka den omyndiges eller huvudmannens rätt i dödsbo fattas ett särskilt arvodesbeslut vilket innebär att nämnden kommer behöva handlägga fler ärenden avseende beslut om arvode enligt 12 kap. 16 § FB.

Finansieringsprincipen

I betänkandet uppges att de föreslagna ändringarna inte medför några kostnadsökningar för kommunerna. Umeå kommun ser inte att någon av de föreslagna ändringarna kommer att medföra någon besparing i överförmyndarnämndens verksamhet. Som framgår av det ovan nämnda kommer överförmyndarnämndens handläggning dock öka på grund av flera av de föreslagna ändringarna.

Enligt uppgift från SKR medför varje nytt ställföreträdarskap en årlig genomsnittlig kostnad av 9 529 kronor för kommunen. En överförmyndarhandläggare kostar i snitt 450-580 kronor per timme vilket

innebär att varje beslut enligt 11 kap. 2-3 §§ FB, 13 kap. 10 § FB, 14 kap. 11 § FB, eller 15 kap. 5-6 §§ FB medför en kommunal handläggningskostnad om 1000-3000 kronor. För uppdraget att bevaka rätt i dödsbo erhåller en förordnad ställföreträdare ett särskilt arvode som uppgår till ca 300 kronor per timme. Enligt 12 kap. 16 § FB är det i vissa fall kommunen som betalar ställföreträdarens arvode.

De föreslagna ändringarna kommer enligt Umeå kommuns bedömning öka kostnaderna för överförmyndarnämndens verksamhet. Vidare kommer kommunens kostnad för arvode till ställföreträdare att öka. Mot bakgrund av det nyss nämnda ifrågasätter Umeå kommun starkt utredningens slutsatser om att de föreslagna ändringarna inte medför några kostnadsökningar för kommunerna.

Beslutsunderlag

ÖFN-protokoll
ÖFN yttrande
Remissmissiv
Remissen

Näringslivs- och arbetsutskottets beslutsordning

Näringslivs- och arbetsutskottet beslutar enligt tjänsteskrivelsens förslag.

Kommunstyrelsens beslutsordning

Kommunstyrelsen beslutar enligt näringslivs- och arbetsutskottets förslag.

Beslutet ska skickas till

Justitiedepartementet senast den 15 januari 2026.

ju.remissvar@regeringskansliet.se

ju.L2@regeringskansliet.se

Ange diarienummer Ju2025/01730 och Umeå kommun.